

Toàn văn bài phát biểu của GS Ngô Bảo Châu

TPO - Tối qua, 29 - 8, GS Ngô Bảo Châu đã có bài phát biểu tại buổi Lễ chào mừng anh nhận giải Fields tại TT Hội nghị Quốc gia, Mỹ Đình, Hà Nội. Dưới đây là toàn văn bài phát biểu của GS Ngô Bảo Châu.

Ảnh : Tuổi Trẻ.

Kính thưa Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng!

Kính thưa Chủ tịch Hội đồng Học hàm, Phó Thủ tướng Nguyễn Thiện Nhân!

Kính thưa các vị khách quốc tế. Kính thưa các thầy các cô giáo, các đồng nghiệp, các bạn sinh viên, học sinh thân mến.

Trước hết, tôi xin bày tỏ tấm lòng cảm kích của tôi đối với nhà nước, chính phủ đã tổ chức buổi lễ mừng công hôm nay với một tấm lòng trân trọng và chân thành.

Tôi thực sự cảm động khi nhận thấy niềm vui, niềm tự hào về giải thưởng Fields đã được chia sẻ với đồng bào cả nước, bất gặp sự hân hoan, niềm tự hào trong mắt các bạn học sinh, sinh viên trong buổi lễ hôm nay làm niềm hân hoan, tự hào của cá nhân tôi nhân lên nhiều lần.

Lần đầu tiên, giải thưởng Fields, giải thưởng quan trọng nhất của toán học đã được trao cho một nhà toán học xuất thân từ một nước đang phát triển. Sự kiện này có thể tạo tiền đề cho sự thay đổi lớn về chất nền toán học Việt Nam nói riêng và công tác nghiên cứu khoa học nói chung.

Đó là điều mà cá nhân tôi và rất nhiều nhà khoa học, nhà quản lý khoa học tâm huyết đang rất hy vọng. Nhưng trước khi nói về tương lai, tôi nghĩ, chúng ta nên điểm lại quá khứ để tìm hiểu cái gì là nguyên nhân, những nhân tố tích cực nào đã đưa đến thành công ngày hôm nay.

Tôi xin tâm sự một vài điều. Tôi sinh ra trong kháng chiến chống Mỹ và lớn lên trong hoàn cảnh kinh tế khó khăn của thời kỳ hậu chiến. Tuy không ai thích thú những chuyện ôn nghèo, kể khổ, ta vẫn không thể không nhớ rằng những yếu tố đã tạo thành con người của chúng ta, cả về thể xác lẫn tinh thần.

Ngay khi còn bé, tôi đã hiểu rằng bố mẹ đã phải nhịn ăn nhịn mặc để nuôi tôi khôn lớn. Gần 20 năm trở lại đây, tôi sinh sống ở nước ngoài, rất lâu ở Pháp và gần đây ở Mỹ, tiếp xúc với cuộc sống của người nước ngoài, tôi hiểu ra một điều rằng: tuổi thơ của tôi và các bạn cùng lứa của tôi có thể thiệt thòi hơn về cái ăn, cái chơi nhưng về học tập thì chưa chắc.

Sinh ra trong một gia đình trí thức có truyền thống, việc học hành của tôi luôn là ưu tiên số 1 của bố mẹ. Có lẽ, vì bố mẹ là những nhà khoa học nên niềm đam mê khoa học, giá trị tuyệt đối của trí thức đã ngấm vào máu tôi từ lúc nào mà tôi không biết!

Trong hầu hết các gia đình Việt Nam, việc học hành vẫn được coi là quan trọng nhất nhưng tình yêu trí thức, yêu khoa học trong suy nghĩ chủ quan của tôi vẫn là sự hiếm hoi.

Điều kiện thuận lợi đặc biệt nữa cần kể đến là tuổi học trò của tôi đã được cộng đồng toán học Việt Nam nuôi dưỡng. Tôi hiểu cộng đồng Toán học theo nghĩa rộng.

Từ thầy Tôn Thân - giáo viên chuyên toán trường Trưng Vương đến thầy cô khối chuyên toán A0 trường ĐH Tổng hợp Hà Nội cho đến nhiều nhà khoa học trẻ thời đó đã dạy tôi với tất cả tâm huyết của mình, hoàn toàn vô tư trong hoàn cảnh kinh tế vô cùng khó khăn lúc đấy. Tôi không thể kể tên được hết các anh, nhưng xin lấy một ví dụ, như thầy Phạm Hùng khối chuyên Toán. Tôi đến học thầy trong căn phòng 8 m², lúc nào cũng nghi ngút khói thuốc bắc vì thầy hay đau ốm, nhưng thù lao thầy nhận từ bố mẹ tôi đôi khi là cân đường, đôi khi là một vỉ thuốc bổ.

Trong cộng đồng toán học Việt Nam, việc người đi trước nắm tay người đi sau là một điều hết sức tự nhiên. Gần đây do được cọ xát với một số ngành khoa học khác tôi mới hiểu ra rằng, tinh thần yêu thương đoàn kết trong cộng đồng toán học Việt Nam là cái rất hiếm hoi và đáng quý.

Khoa học của nước chúng ta nói chung và toán học nói riêng chưa có một sự xuất sắc trên thế giới nhưng nếu không có sự đoàn kết, tình yêu thương lẫn nhau cùng tinh thần nghiêm khắc không bao che những yếu kém về học thuật thì toán học Việt Nam cũng như các ngành khoa học khác không theo kịp bất kỳ một cơ hội nào để tiến bộ.

Cái may mắn tiếp theo là việc được Chính phủ Pháp cấp học bổng để sang Pháp học đại học. Là một sinh viên người nước ngoài nhưng trong suốt quá trình học tập ở Pháp, chưa một lần nào tôi cảm thấy mình được kém ưu tiên so với sinh viên Pháp.

Ngược lại, chính giáo sư trưởng khoa toán trường ĐH Sư phạm Paris nơi tôi học đã khuyên tôi nên làm việc với giáo sư Laumon, lúc đó là một nhà toán học Pháp xuất sắc nhất. Ông Laumon là người đã giúp tôi từ một cậu sinh viên thích học toán trở thành nhà Toán học chuyên nghiệp.

Ông là một người thầy tuyệt vời. Trong số 6 - 7 học trò của ông thì tính đến nay có 2 được giải thưởng Fields. Và gần đây nhất, cô học trò trẻ nhất của ông đã được phong giáo sư trường Harvard, khi chưa đầy 30 tuổi. Trưởng thành trong nhóm khoa học của ông Laumon và một vài đồng nghiệp do ông lãnh đạo không chỉ có tôi và anh Lafforgue, người đoạt giải thưởng Fields 2002, mà còn rất nhiều nhà khoa học trẻ xuất sắc khác.

Ôn lại thời gian này, tôi hiểu sự quan trọng của nguồn sức mạnh của nhóm nghiên cứu khoa học, kết hợp những nhà khoa học có tên tuổi, có kinh nghiệm, có hiểu biết nhiều lĩnh vực khác nhau và những sinh viên, nghiên cứu sinh tràn trề đam mê khoa học.

Tôi thực sự hạnh phúc khi giải thưởng Fields tuy trao cho cá nhân tôi nhưng cũng mang lại vinh dự xứng đáng cho cho cộng đồng khoa học Pháp cũng như cộng đồng khoa học Việt Nam.

Mấy năm nay tôi có may mắn hiếm hoi được làm việc tại viện nghiên cứu cơ bản cao cấp ở Princeton. Viện được thành lập từ những năm 30, là nơi Albert Einstein đã làm việc hơn 40 năm. Ngoài một số nhỏ giáo sư cơ hữu mà hầu hết là những nhà toán học, vật lý hàng đầu thế giới, viện thường xuyên đón các nhà khoa học trẻ làm việc trong thời gian 1 đến 2 năm.

Ngoài nguồn hỗ trợ tài chính lớn từ chính phủ Mỹ cũng như các tổ chức tư nhân, cách tổ chức công việc hiệu quả của viện Princeton là cái đáng để học tập. Sau 50 năm, một khoảng thời gian không lớn so với lịch sử nghiên cứu khoa học, viện đã trở thành lá cờ đầu của Toán học, Vật lý lý thuyết và đóng vai trò rất lớn trong sự hình thành trường phái toán học Mỹ, và vào thời điểm hiện tại, đóng vai trò số 1 không phải bàn cãi.

Nếu không có thời gian làm việc ở Princeton, rất có thể, bộ đề cơ bản chưa được hoàn thành ở thời điểm này. Ngoài ra, với sự tiếp xúc với những thiên tài như Langlands, tôi đã định hình rõ ràng chương trình nghiên cứu tiếp theo của mình sau khi bộ đề cơ bản đã được hoàn thành.

Từ trải nghiệm làm việc ở Pháp cũng như ở Mỹ tôi hiểu ra rằng môi trường học tập lành mạnh là điều kiện tiên quyết cho sự trưởng thành của những nhà khoa học trẻ. Môi trường khoa học lành mạnh chính là nơi học thuật và đạo đức trong học thuật được luôn xếp ở vị trí đầu tiên cùng với sự bình đẳng trong các nhà khoa học không phân biệt già trẻ cũng như sự tự do tuyệt đối trong nghiên cứu khoa học.

Cuối cùng tôi xin nhắc đến một người, là nhà khoa học, người bạn lớn của Việt Nam. Đó là ông Henri Van Rogemorter. Khi còn là sinh viên, Henri đã tham gia phong trào đấu tranh của sinh viên Pháp phản đối chính sách thực dân ở Đông Dương. Sau này, ông đã qua Việt Nam nhiều lần và trở thành người bạn thân thiết của cố Thủ tướng Phạm Văn Đồng và Đại tướng Võ Nguyên Giáp. Ông là người sáng lập Ủy ban Khoa học kỹ thuật hợp tác Pháp - Việt. Tôi có may mắn sống trong nhà ông nhiều năm, học được rất nhiều từ con người của ông. Ông không bao giờ nói dài như tôi đang làm. Nhưng qua việc làm của ông, tôi hiểu rằng, nhiệm vụ của nhà khoa học không chỉ đơn thuần là chuyên môn mà còn bao gồm việc đem đến cho những người trẻ tuổi, không kể xuất xứ,

không nhất thiết phải là người thân, cái cơ hội để tiềm năng của họ được phát triển, trong khoa học, và rộng hơn là trong cuộc sống.

Đây là điều mà tôi muốn nói với cả nhà khoa học Việt Nam, những nhà quản lý và tất cả những người làm cha làm mẹ.

Hiện trạng khoa học và giáo dục của chúng ta chưa được như chúng ta mong đợi nhưng kiến thức của mỗi người và sự cố gắng của Nhà nước, Chính phủ qua những quyết sách đúng đắn dũng cảm chính là tiền đề cho sự chuyển biến theo một chiều hướng tích cực.

Cuối cùng, tôi xin chúc các bạn trẻ luôn giữ được niềm tin, niềm say mê để đi tiếp con đường mình đã chọn!

Xin cảm ơn quý vị!

Hoàng Tuấn - Quý Hiền

<http://www.tienphong.vn/Gioi-Tre/511215/Toan-van-bai-phat-bieu-cua-GS-Ngo-Bao-Chau.html>